

Za gospodarje

Maribor, dne 13. maja 1936.

Pozor, zamudniki glede zamenjave bankovcev!

Počenši z 20. t. m. bodo glavna državna blagajna in vse davčne uprave zamenjavale bankovce, ki jim je rok za zamenjavo v Narodni banki potekel dne 4. maja. To so bankovci po 1000 Din »z dotiskano rozeto« izdaje 30. novembra 1920, dalje 10-dinarski bankovci »rdečkaste« izdaje z dne 26. maja 1926 in 10-dinarski rdečkasti bankovci z dne 1. decembra 1929. Pravica do zamenjave teh bankovcev zastari. Za zamenjavo je potrebno, da lastnik bankovcev sestavi seznam bankovcev po vrsti, seriji in številki, da seznam podpiše s svojim polnim imenom in priimkom in napiše svoj točni naslov. Zamenjava teh bankovcev ni podvržena taksi.

Za dvig narodnega gospodarstva. (Dopis iz Rečice ob Sav.)

Na poziv načelstva Kmetijskega društva v Rečici ob Savinji se je dne 19. aprila po jutranji sv. maši zbralo lepo število drugarjev-kmetov v zadružnih prostorih, kjer se je vršilo kmečko zborovanje, z namenom, da se tudi pri nas pokrene akcija za dvig cen kmečkim pridelkom.

Zborovanje so vodili člani društvenega načelstva, kot govorniki so nastopali sami kmetje. Ugotavljali so se vzroki propadanja kmečkega stanu ter smernice, po katerih se bo treba ravnati, da se izboljšajo nevdružne razmere, zlasti se je povdarjala železna disciplina kmetov.

Izvoljen je bil širši odbor za posamezne kraje. Izvoljeni odborniki naj bi po vaseh ustanavljali pododbore, ki bodo ocenjevali živino. Na prihodnjem sestanku izvoljenega odbora pa se bo sestavil ožji akcijski odbor, ki bode vodil gibanje za dvig cen kmečkih pridelkov in vzdrževal stike z enakimi odbori sosednjih krajev.

Ugotavljajoč izredne razmere, v katerih se nahaja kmečki stan, so zborovalci naslovili na vlado sledečo resolucijo:

1. Nevzdržni gospodarski položaj našega

kmeta vsled prenizkih prodajnih cen, posebno lesa in živine, nas sili, da zahtevamo, da vlada zakonitim potom določi najnižje cene kmečkih proizvodov.

2. Vzporedno z določitvijo najnižjih cen kmečkih proizvodov se naj tudi uredijo cene industrijskim proizvodom.

3. Ker kmet v sedanjih okolnostih ni zmožen, plačevati davkov, naj se vse davčne eksekucije, ki so v teku, kakor tudi za nadalje, ustavijo in preprečijo.

4. Radi izboljšanja kmečkega gospodarstva naj naša država sklene dobre trgovske pogodbe s tistimi državami, ki pridejo v poštev pri izvozu lesa, živine, pa tudi drugih kmetijskih pridelkov.

5. Našemu kmečko-kreditnemu združenstvu naj se z nujnimi ukrepi odpomore in s tem da možnost, da si kmet z lastnimi ustanovami obnavlja svoje po krivdi drugih propadlo gospodarstvo.

6. Ker kmetu manjka vsake stanovske zaščite, zahtevamo, da se čimprej uveljavi zakon o kmečkih zbornicah in da bo s tem postal kmet enak vsem drugim stanovom, ki že zdavnaj imajo svoja zakonita stanovska zastopstva.

7. Radi dviga konzuma kmečkih proizvodov naj se zakonitim potom določijo minimalne mezde industrijskega delavstva.

8. Ker je gospodarstvo slovenskega kmeta popolnoma drugačno od kmečkega gospodarstva v drugih pokrajinah, naj se čimprej izvedejo široke samouprave, potom katerih bo edino mogoče urediti naše propadlo gospodarstvo.

9. Opozarjamo vlado, da je skrajni čas, da se končno veljavno reši vprašanje razdolžitve kmeta.

10. V svrhu obnove narodnega gospodarstva naj se s primernimi zakoni poživijo obtok narodnega denarja, posebno naj se s primernimi ukrepi pridobi za poživljanje narodnega gospodarstva ves te zaviran denar ter oni denar, ki se je nelegalnim potom prenesel v tuje države.

Zborovalci so pozdravili akcijo kmečkega ljudstva za dvig cen kmečkim proizvo-

dom in za izboljšanje razmer kmečkega stanu; obenem pa prosijo vlado, da uresniči in osvoji predložene upravičene zahteve zborovalcev.

Sklepa sadjarjev ptujskega okoliša.

Sadjarji ptujskega okoliša, ki obsega 14 podružnic, so imeli v Ormožu lepo zborovanje. Podružnice so bile zastopane z odposlanci. Zbralo pa se je tudi mnogo drugih sadjarjev, ki so pokazali za važne razgovore največje zanimanje in so stavili naslednje predloge:

Sadjarške podružnice naj skupno z drugimi gospodarskimi društvi prirejajo poučne izlete in tečaje po vzornih sadovnjakih in kmetijah ter da se zakonito določi obvezno škropljenje sadnega drevja in zatiranje škodljivcev, obvezno naj se izvrši tudi precepljenje sadnih vrst in posadi same takšne vrste v ptujskem srezu, ki so sprejete v sadni izbor in najbolje uspevajo in to so: Šarlamovski, baumanca, krivopecl ali bobovec in prinčevo jabolko. Za Dravsko polje se sprejme v sadni izbor dobra domača vrsta: vivanka, ker dobro uspeva in je za trgovino sposobna. Vsaka občina naj ima vsaj tri do štiri škroplilnice, ki bodo na razpolago samo tistim vestnim sadjarjem, ki s škroplilnicami dobro ravna.

Radi dobre sadne prodaje bodo sadjarji že doma sortirali svoje v dobro namizno in potrošno gospodarsko sadje. Izdelovanje brezalkoholnih sokov v vinorodnih krajih nima privlačnosti, vendar se naj tudi s temi vršijo poizkusi, da izrinemo umetne brezalkoholne pijače.

Da bo naš kmet živel dobro poučen o vseh gospodarskih panogah in že od mladosti dobil potreben pouk, naj se po osnovnih šolah nastavijo absolventi srednje kmetijske šole kot učne moči, ki bi prevzeli šolski pouk o kmetijstvu, priredili vsakoletne šolske razstave, vodili nadaljevalne kmetijske tečaje in bili vedno s svojim strokovnim nasvetom v pomoč kmetovalcu.

Ljudski pravnik.

Ali je »slabo ravnanje« ločitveni razlog? S. J. — Po členu 109 obč. drž. zak. se zamore izreči ločitev zakona le, ako gre za zelo grda ravnanja. Mišljena so dejanja, ki v sovražnem namenu, torej naklepoma, zadevajo telesno varnost zakonskega dru-

ga; dejanja (storitve, nasilnosti), ki se po svoji vrsti, po osebi zakoncev in okolišču prikazujejo kot posebno surovi izpadi. Ni treba, da bi grda ravnanja imela za posledico težko telesno poškodbo. Vsekakor pa mora biti podanih več slučajev zelo grdega ravnanja.

Jetika kot ločitveni razlog. — Ni nam znan slučaj, da bi bilo doslej sodišče že kedaj izreklo ločitev zakona, ker je bil mož bolan za jetiko. Določilo členu 109 obč. drž. zak. našteva sicer med ločitvenimi razlogi »trajne telesne hibe, ki od njih preti nevarnost, da se nalezejo«, a zelo dvomimo, da bi sodišče Vaš slučaj, ko je mož jetičen, subsumiralo pod to zakonito določilo. Tudi s krščanskega stališča tega nikakor ne bi bilo za odobrati. — Ako je mož samo dejal ženi, naj ostane kar pri starših in da ne mara za njo, se sicer ženi ni treba vrniti k možu, vendar pa to še ni ločitveni razlog.

Ločitveni postopek, stroški. — Sporazumno ločitev zakona lahko dosežeta zakonca v nepravdnem postopku pri sreskem sodišču, kjer ima mož svojo splošno pododnost; zadošča zadevni predlog, ki ga zamoreta zakonca sama vložiti. Zastopstvo po odvetniku ni potrebno. Sodna taksa znaša pri sporazumni ločitvi skupno 75 D. — Nesporazumno ločitev pa izreče okrožno sodišče, v čigar okolišču leži kraj zadnjega skupnega bivališča zakoncev. V tem slučaju je potrebna tožba, ki se pa lahko vloži na zapisnik. Čeprav postopanje teče pri okrožnem sodišču, vendar v tem primeru ni predpisano zastopanje po odvetniku. Seveda izreče v tem slučaju, ko ni sporazuma med zakoncema, sodišče ločitev le, ako je podan kak ločitveni razlog. Stroške plača tisti, iz čigar krivdo se izreče zakon za ločen. V ločitvenih pravnih znaša po taksnem zakonu vrednost spornega predmeta 36.000 Din. Plačati je treba sledeče takse: za tožbo od prve pole 30 Din, od vsake nadaljnje po 15 Din; za pripravljalne vloge enako; za razpravne zapisnike na prvi instanci od prve polure 15 Din, od vsake nadaljnje po 30 Din, na višjih instancah od prve polure 30 Din, od vsake nadaljnje po 90 Din; za sodbo vsake instance 370 Din. Ako se Vam podeli pravica revnih, Vam ni treba plačati taks.

Mora zastopnik zavarovalnice plačati davek na poslovni promet? J. M. — O tem smo že pred mesecem pisali. Danes ome-

njamo še prakso upravnega sodišča v Celju, ki stoji na stališču, da mora zastopnik zavarovalnice, ako dobiva samo provizijo ter je samostojen, to se pravi, da ne dobiva nikakih dijet in tudi ne povračila stroškov potovanja in podobnih izdatkov, plačati davek na poslovni promet. Ako pa ni samostojen zastopnik, tedaj mu tega davka ni treba plačati. — Oseba z devetimi otroci je oproščena plačila davka na poslovni promet le, ako višina davka ne presega 500 Din.

Obnovo zapuščene občinske ceste. Dolžak Blaž. Po Vašem posestvu je vodila občinska cesta in sicer se je kot cesto uporabljalo strugo potoka. Že nad 30 let se po tej cesti ni vozilo, sedaj pa so cesto obnovili, Vam kratkomalo odvzeli zemlje v širini 6 m in dolžini 150 m, ne da bi Vam dali kako odškodnino, pač pa so Vas še prisilili opraviti vožnje za kuluk. Vprašate, kam naj se obrnete za pomoč. — Pred vsem si oglejte seznamek, ki ga mora občina po določilih zakona o cestah sestaviti o svojih cestah. V tem seznamku morajo biti vse ceste označene po smeri, dolžini, širini in pravnem naslovu, s katerim so uvrščene med samoupravne (občinske) ceste. Ker sami pravite, da je cesta svoje dni že obstojala, je seve občina upravičena, jo obnoviti. Nikakor pa ni potrebno, da bi morala cesta meriti baš 6 m v širini. Določeno je le, da se občinske ceste grade tako, da ustrezajo vozilom, ki se rabijo v dotični občini, in potrebam krajevnega prometa. Vzdržati jih je treba tako, da se more vršiti promet po njih lahko in brez nevarnosti za osebe in imovino. Pri tem se sme sicer res vsako, torej tudi tujo, nepremičnino zaseči, začasno ali stalno, za neposredno kakor tudi za posredno potrebo samoupravne ceste. Vendar pa se privatna imovina razlašča le proti odškodnini lastniku po zakonitih predpisih o razlaščitvi.

Kuluk. Isti. — Za gradnjo in vzdrževanje samoupravnih cest se mora uporabljati ljudsko delo, v kolikor ne bi mogla izvršiti teh poslov samoupravna telesa iz svojih denarnih sredstev. Uporaba ljudskega dela osebno zahteva osebno delo zavezancev, odnosno njih namestnikov, ali plačevanje ustrezne povprečne dneve navadnega delavca. K osebnemu delu so zavezani vsi za delo sposobni moški prebivalci v območju dotičnega samoupravnega

telesa od polnih 18 do polnih 55 let. V 1 letu se sme odrediti uporabo ljudskega dela, odnosno plačevanje ustreznih dni največ za tri enote pri oblastnih in tri enote pri občinskih cestah. Zaradi odrejanja delavne obveznosti, odnosno odkupnine, se jemlje za enoto: pri osebah, ki plačujejo do 200 Din neposrednega davka, 1 dan dela; pri osebah, ki plačujejo do 500 Din davka, 2 dni dela do 900 Din davka 3 dni dela itd. — Ako se v Vašem primeru ni postopalo po gornjih predpisih, imate pravico pritožbe na nadrejeno upravno oblast, to je sresko načelstvo.

Vrnitev posojila s hranilno vlogo. Železnik Barbara. — Nekdo Vam je posodil »za 11.000 Din hranilno knjigo«. Govorila nista o drugem, kakor da mu morate plačati obresti. Vprašate, ali mu zamorete vrniti posojilo na ta način, da mu kupite hranilno knjigo istega zavoda za celi znesek, ali morda le za delni znesek in le ostanek plačate v gotovini. — Vaša informacija ni dovolj jasna. Ako ste svoje dni prosili dotično osebo, naj Vam posodi 11.000 Din in Vam je ta oseba namesto gotovine izročila hranilno knjigo, ki jo je baš imela pri roki, in s katero ste Vi takoj lahko dvignili zaprosenih 11.000 Din, tedaj boste pač posojilo morali vrniti v gotovini, ker ste si pravzaprav izposodili le denar, odnosno gotovino. Ako pa ste morda imeli pri kakem denarnem zavodu dolg, Vaš upnik pa je imel pri istem zavodu naložen denar in ste ga prosili, naj Vam odstopi svojo vlogo, odnosno hranilno knjigo, nakar ste jo dali prepisati za sebe, potem ste upravičena, da mu sedaj vrnete enako hranilno knjigo.

Gospodarske zanimivosti.

Uvoz vina na Čehoslovaško. Čehoslovaška je lani uvozila 84.000 hl vina v vrednosti 23 milijonov 324.000 čeških kron. — Uvoz vina v Čehoslovaško se je povečal lani za 9000 hl. Na prvem mestu uvoza je stala Italija s svojimi 39.000 hl. Za njo stoji Španija, Grčija, Madžarska, Francija in šele na šestem mestu Jugoslavija. Čehoslovaška je znižala uvozno carino na naša vina za 50%. Na Čehoslovaškem obstoja v prvi vrsti veliko povpraševanje po črnem in belem vinu, ki vsebuje velike količine alkohola in ki prihaja v poštah za izdelavo sladkih in vermutskih vin. Povpraševanje po namiznem vinu z 11–13% alkohola je manjše, ker se daje prednost lažjemu vi-

nu. Vina, ki vsebuje večji odstotek tanina in ki imajo preveč rumeno barvo, se ne morejo prodati.

Gospodarska obvestila.

Sadjarstvo v Prekmurju. Oba sreska kmetijska odbora, v Soboti in Lendavi. stremita za čim popolnejšo pridobitev sadja. Kupujejo se razne mladike, sadijo se, vendar pa moramo na nekaj opozoriti. Premalo paznje se polaga na vzgojo par let stari jablani. Zato se tudi uši razvijajo v taki meri na sadnem drevju, da je res škoda, zraven tega pa niso naši sadni pridelki zdaleka taki, kakor to zahteva predpis in kakovost sadja za izvoz. Prav je to, da se sreski kmetijski referenti podajo po deželi in začnejo z energično roko voditi kontrolo nad kulturo sadnih mladik in starejših dreves. Podani so pri nas vsi pogoji za dobro in plemenito sadje in naš kmet je tudi vesel dohodkov iz onih virov, ki so mu najbolj priročni in zahtevajo najmanj izdatkov in dela. Če že hočemo zadržati krizo in jo omiliti, jo moramo od te strani in uspehi bodo sigurni. Upamo, da bo tako. — Opazovalec.

Kolo jahačev in vozačev v Ljutomeru priredi pomladanske konjske dirke in sicer na praznik Vnebohoda dne 21. maja in v nedeljo dne 24. maja t. l. na Cvenu pri Ljutomeru.

Dopis.

Cezanjevci pri Ljutomeru. Na pobudo Kmečke zveze v Ljubljani se je tudi pri nas dne 3. t. m. ustanovila krajevna Kmečka zveza za občino Cezanjevci. Ustanovni občni zbor je bil v nedeljo dne 3. maja, po rani sv. maši pri g. Slavincu v Cezanjevcih. Po agilnosti pripravljalnega odbora in po stanovski zavednosti kmetovalcev se je že na prvi mah doseglo prav lepo število članov. Naša Kmečka zveza šteje že zdaj 133 zavednih mož, računamo pa še na več. Novoizvoljeni odbor na čelu z g. Dunajem nam jamči, da uspeh ne izostane. Korajžno na delo! — Opazovalec.

Prevalje. Za Prevalje je določen sejem v četrtek pred sv. Urbanom. Ker je pa na ta dan praznik, bo sejem 8 dni kasneje, to je dne 28. maja t. l. — Občina Prevalje.

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 9. maja so pripeljali 25 komadov za-

klanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10 do 12 Din, slanina 10—12. Kmetje so pripeljali 4 voze sena po 4045, 1 otave 35, 3 slame 25—30, 9 skopa 0.75—1, 16 voz krompirja 0.75—1 (novi iz tujine 7 Din), 11 vreč čebule 4—5, česen 10—14, karfi-jola 3—14, hren 8, solata kupček 1 Din, špargeljni 1—7, grah v stročju 6—8, jabolke 5—8, suhe slive 9—12, črešnjé 12—16, celi orehi 12, luščeni 28—32 Din. Na trgu je bilo 12 vreč pšenice po 1.50, 8 rži 1.50, 9 ječmena 1.50, 13 koruze 1—1.25, 11 ovsa 1, 10 prosa 1.50, 13 ajde 1, 5 prosenovega pšena 4, 4 ajdovega pšena 3, 17 fižole 1.50—3. Smetana 8—10, mleko 1.25—2, sirovo maslo 18—20, čajno maslo 24—32. Prinesli so 87 kokoši 18—25, 425 pišcaicev 20—55, 2 gosi 30—40, 12 puranov 30—40, 13 rac 10—22, 43 kuncev 4—50, 19 kozličkov 30—65 Din.

Živinski in svinjski sejem v Ptuj. Goveji in konjski sejem v torek dne 5. t. m. je bil prav dobro založen in tudi kupčija je bila živahna. Prignali so 69 volov, 273 krav, 13 bikov, 68 juncev, 94 telic, 5 telet in 143 konjev, skupaj 667 glav živine; od teh so prodali 202 komada. Cene od zadnjega sejma so v bistvu ostale neizpremenjene in so bile sledeče: voli 2.50 do 3.50 Din, krave 1.25 do 3.30 Din, biki 2.15 do 4 Din, junci 2.75 do 3 Din, telice 2.75 do 4 Din, teleta 4.75 do 5 Din za 1 kg žive teže; cene konjem so nekoliko poskočile in sicer so jih prodali po kakovosti od 300 do 4000 Din, žrebeta pa od 1000 do 1800 Din komad. En vagon konjev je bil prodan v sosedno Avstrijo. Prihodnji konjski in goveji sejem bo 19. t. m. — Sejem za prašiče v Ptuj. ki je bil v sredo dne 6. t. m., je bil dobro založen in tudi kupčija je bila razmeroma dobra. Prignali so 119 velikih svinj in 273 prascev, skupaj 392 ščetinarjev. Od teh so prodali 124 komadov. Cene so ostale neizpremenjene in sicer so prodajali peršutarje po 5.50 Din, debele po 6 Din, plemene pa od 4.50 do 5 Din za 1 kg žive teže; prasce stare 6 do 12 tednov, so prodajali po kakovosti od 50 do 100 Din 1 komad.

Mesne cene v Mariboru: Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste 5—6 Din, svinjsko meso sveže 8—12 Din.